

تۆردى سامساچ

ئاخىرەتتىن كەلگەنلەر

شىنجاڭ ياشلار ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى

تۆردى سامساۋ

ئاخىر ئىستىلا كىلگىنلەر

(رومان)

شىنجاڭ ياشلار ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى

责任编辑：阿布力孜·克尤木
责任校对：阿布列孜·阿巴斯
封面设计：阿里甫·夏

从阴间来的人(维吾尔文)

吐尔地·沙木沙克 著

新疆青少年出版社出版
(乌鲁木齐市胜利路二巷1号 邮编：830049)
新疆新华书店发行
新疆金版印务有限公司印刷
850×1168毫米 32开本 12.5印张
2008年4月第2版 2008年4月第1次印刷
印数：1—5000

ISBN978-7-5371-2335-8 定价：25.00元
如有印刷装订问题请直接同出版社调换

مەسئۇل مۇھەررىرى: ئابلىز قېيۇم
مەسئۇل كوررېكتورى: ئابلىز ئابباس
مۇقاۋىنى لايىھىلىگۈچى: غالب شاھ

ئاخىرەتتىن كەلگەنلەر

ئاپتورى: تۈردى سامساق

*

شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى غالىبىيەت يولى 2 - كوچا، 1 - قورۇ، پ: 830049)

شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى

شىنجاڭ جىڭيەن باسما چەكلىك شىركىتىدە بېسىلدى

ئۆلچىمى: 850×1168م، 32 كەسلىم، باسما تاۋىقى: 12.5

2008 - يىل 4 - ئاي 2 - نەشرى

2008 - يىل 4 - ئاي 1 - بېسىلىشى

ISBN978-7 - 5371 - 2335 - 8

سانى: 5000-1

باھاسى: 25.00 يۈەن

بېسىلىشتا، تۈزلەشتە خاتالىق بولسا نەشرىياتىمىزغا ئەۋەتىڭ، تېگىشىپ بېرىمىز

نەشرىياتىن

شائىر ۋە يازغۇچى تۇردى سامساق 1923 - يىلى قەشقەر شەھىرى بەشكېرەم يېزىسىدا كەمبەغەل دېھقان ئائىلىسىدە تۇغۇلغان ، دەسلەپكى ساۋاتىنى ئۆز يۇرتىدا چىقىرىپ بىرقانچە يىل مەكتەپتە ئوقۇغان بولسىمۇ ، ھەرخىل سەۋەبىلەر تۈپەيلىدىن ئوقۇشنى داۋاملاشتۇرالمىغان . تۇردى سامساق 1942 - يىلى 3 - ئايلاردا قەشقەردىن چىقىپ كېتىپ ، ئىلى ، ئالتاي قاتارلىق جايلارغا بارغان ، 1944 - يىلى ئۈچ ۋىلايەت ئىنقىلابى ئارمىيىسىگە قاتنىشىپ ، ئارمىيىدە تەشۋىقاتچى ، ھەربىي مۇخبىر ۋە كەڭساي ئاتلىق ئىسكادرونىنىڭ مۇئاۋىن يېتەكچىسى ، زەمبىد-رەكچىلەر قىسمىدا ئارقا سەپ تەمىنات بۆلۈمىنىڭ كومىسسارى بولۇپ ئىشلىگەن . مىللىي ئارمىيە جۇڭگو خەلق ئازادلىق ئارمىيىسىنىڭ 5 - كورپۇسى بولۇپ قايتا تەشكىل قىلىنغان چاغدا ، تۇردى سامساق مەزكۇر كورپۇسنىڭ 14 - دىۋىزىيەسىنىڭ بۆلۈمىدە تەشۋىقات بۆلۈم باشلىقى ، دىۋىزىيە سىياسىي بۆلۈمىنىڭ ۋاقىتلىق باشلىقى بولغان ، 1951 - يىلىدىن 1953 - يىلىنىڭ ئاخىرىغىچە ئۈرۈمچى ھەربىي رايون قارمىقىدىكى ھەربىي - سىياسىي كۇرسىنىڭ 2 - قارارىدا ئوقۇغان ھەم ئوقۇش تاماملاپ ، سابىق شىنجاڭ ئۆلكىلىك كادىرلار مەكتىپى تىل - ئەدەبىيات بۆلۈمىنىڭ مۇدىرى بولغان .

تۇردى سامساق 1954 - يىلى شىنجاڭ خەلق نەشرىياتىغا يۆتكىلىپ «ئالغا» ژۇرنىلىدا ، 1956 - يىلىدىن تارتىپ «شىنجاڭ ئەدەبىيات - سەنئىتى» (ھازىرقى «تارىم») ژۇرنىلىدا ئىشلىگەن ، كېيىنكى يىللاردا «سول» لۇشىەننىڭ زىيانكەشلىكىگە

ئۇچراپ ، خىزمەتتىن ئايرىلىپ كۆپ رىيازەت چەككەن .
1979 - يىلى نامى ئەسلىگە كەلتۈرۈلۈپ ، شىنجاڭ يازغۇچىلار
جەمئىيىتىدە ئىشلەپ ، ئاساسەن ئەدەبىي ئىجادىيەت بىلەن شۇ-
غۇللانغان ، 1992 - يىل 7 - ئاينىڭ 15 - كۈنى ئۈرۈمچىدە
ھادىسىگە ئۇچراپ ، 69 يېشىدا ئالەمدىن ئۆتكەن .

تۈردى سامساق ئەدەبىيات ساھەسىگە 1947 - يىلى ئۈچ
ۋىلايەت ئىنقىلابى مەتبۇئاتلىرىدا ئېلان قىلىنغان شېئىرلىرى
بىلەن كىرىپ كەلگەن ، شۇنىڭدىن تارتىپ ئىزچىل شېئىر ئىجا-
دىيىتى بىلەن شۇغۇللىنىپ ، «ياشلىقىم» ، «ئىلتىجا» ، «دوست-
لۇق تەشەككۈرى» ، «يۈرەك» ، «كەچۈر مېنى» ، «بەخت يۈل-
تۈزى» ، «كۆڭۈل سۆيگۈسى» ، «پېشىل يايلاق» ، «كېڭەش»
قاتارلىق يۈزلىگەن شېئىرلارنى يېزىپ ، ئۇيغۇر بۈگۈنكى زامان
ئەدەبىياتىدىكى كۆزگە كۆرۈنگەن شائىرلىرىمىزنىڭ بىرىگە ئايلان-
غان . ئۇنىڭ شېئىرلىرىنىڭ تېمىسى ، پىكىرى يېڭى ، مەزمۇنى
چوڭقۇر ، ئوبرازلىق ، تىلى تاللانغان ، ئاممىباب بولغاچقا ، خەل-
قىمىز ئارىسىغىمۇ كەڭ تارقالغان .

تۈردى سامساق ئۆز نۆۋىتىدە يەنە كۆزگە كۆرۈنگەن يازغۇ-
چى . ئۇ ، 50 - يىللاردىن تارتىپلا ھېكايە ئىجادىيىتى بىلەن
شۇغۇللىنىپ ، تاكى ئۆمرىنىڭ ئاخىرىغىچە ئىلگىرى - كېيىن
بولۇپ «قەشقەر گۈزىلى» ، «سىرلىق ساندۇق» ، «بەش تال
ئوق» ، «تىيانشان باغرىدا» ، «ئىنتىقام» ، «يۈرەك سىرلىرى»
قاتارلىق بىر مۇنچە ھېكايە - پوۋېستلارنى ھەم «ئاخىرەتتىن كەل-
گەنلەر» ناملىق روماننى كىتابخانلارغا تەقدىم قىلىپ ، ئۇيغۇر
پرۇزىچىلىقىغا كۆرۈنەرلىك تۆھپىلەرنى قوشقان .

تۈردى سامساق دراما ئىجادىيىتى بىلەنمۇ شۇغۇللانغان بو-
لۇپ ، «قەھرىمان قىز» ، «ئۆي ئىشىمۇ ئىش» ، «تۇرمۇشتا
كۈرەش» قاتارلىق درامىلىرى سەھنىلەردە ئوينالغان ۋە رادىئودا
بېرىلگەن .

تۇردى سامساقنىڭ ھازىرغىچە نەشر قىلىنغان ئەسەرلىرىدىن «كۆكلىم» (1957 - يىل ، شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى) ناملىق شېئىرلار توپلىمى ، «تەيانشان باغرىدا» (1982 - يىل ، مىللەتلەر نەشرىياتى) ناملىق ھېكايىلەر توپلىمى ، «بەشكېرەم» (1983 - يىل ، قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى) ناملىق شېئىرلار توپلىمى ، «ئۆچمەس يۇلتۇزلار» (1985 - يىل ، شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى) ناملىق ئەدەبىي ئەسەرلەر توپلىمى ، «يۈرەك سىرلىرى» (1988 - يىل ، شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى) ناملىق پوۋېستلار توپلىمى ، «ئاخىرەتتىن كەلگەنلەر» (1985 - يىل ، شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى) ناملىق رومانى قاتارلىقلار بار . ئۇنىڭ بىر مۇنچە ئەسەرلىرى مۇكاپاتلانغان ھەم چەت ئەل تىللىرىغا تەرجىمە قىلىنغان .

تۇردى سامساق ھايات ۋاقتىدا جۇڭگو يازغۇچىلار جەمئىيەتىنىڭ ، شىنجاڭ يازغۇچىلار جەمئىيەتىنىڭ ئەزاسى ئىدى . «ئاخىرەتتىن كەلگەنلەر» مەرھۇمنىڭ ۋەكىللىك ئەسەرلىرىدىن بىرى بولۇپ ، شىنجاڭنىڭ ئالدىنقى ئەسەر ئازادلىق ھارپىدىكى ئىجتىمائىي رېئاللىق بىرقەدەر جانلىق ئەكس ئەتتۈرۈلگەن . بىز مەزكۇر روماننى قايتا نەشر قىلىش ئارقىلىق ئاپتورنىڭ بەدىئىي ئەمگەكلىرىگە بولغان ھۆرمەت - ئېھتىرامىمىزنى بىلدۈرمىز .

مۇندەرىجە

بىرىنچى قىسىم

قەشقەر قىزى

3	 مۇقەددىمە
5	 بىرىنچى باب بۇ قىسىمە مۇشۇ يەردىن باشلىنىدۇ
23	 ئىككىنچى باب قوڭغۇراقلىق مەپە
30	 ئۈچىنچى باب ئاشخانىدىكى ئۇچرىشىش
40	 تۆتىنچى باب گۈلقىز
55	 بەشىنچى باب مۇھەببەت گۈلزارى
74	 ئالتىنچى باب ئالتۇن زىرە
93	 يەتتىنچى باب پىغانلىق كۈنلەر
98	 سەككىزىنچى باب كۈنلىرىم
113	 توققۇزىنچى باب سىرلىق سۆھبەتلەر
124	 ئونىنچى باب قەشقەر ئاسمىنىدا قانلىق بۇلۇتلار

ئىككىنچى قىسىم

بىرىنچى بۆلۈم قانلىق ساي

135	 مۇقەددىمە
141	 بىرىنچى باب ئانا قەشقەر
152	 ئىككىنچى باب دەھشەتنىڭ باشلىنىشى

- 168 ئۈچىنچى باب ئالتۇن ئالتاي
- 187 تۆتىنچى باب قانلىق داغلار

ئىككىنچى بۆلۈم مىللىي ئارمىيە مەيداندا

- 223 بىرىنچى باب ئالتاي ئاسمىنىدا نۇر
- 241 ئىككىنچى باب باش قوماندان ھۇزۇرىدا
- 258 ئۈچىنچى باب ماناس دەرياسى بويىدا
- 277 تۆتىنچى باب كۆڭۈللۈك كۈنلەر
- 294 بەشىنچى باب ئالتاي ئوت ئىچىدە
- 304 ئالتىنچى باب تاشقا يېزىلغان تارىخ
- 314 يەتتىنچى باب غۇلجىدا
- 321 سەككىزىنچى باب يېڭى سەپەر
- 333 توققۇزىنچى باب بەشىنچى كورپۇس

ئۈچىنچى بۆلۈم شىنجاڭ قىزى

- 345 بىرىنچى باب ئىچكىرى ئۆلكىدىكى كۈنلەر
- 360 ئىككىنچى باب ئاياللار ئەترىتى
- 368 ئۈچىنچى باب ئۈرۈمچى ئاسمىنىدا يۇلتۇزلار
- 374 تۆتىنچى باب ئاقسۇ ئاخشىمى
- 384 بەشىنچى باب ئەزىزانە قەشقەر
- 390 خاتىمە

برنجی قسم

قه شقر قزی

مۇقەددىمە

يازغانىكەن كۆپ قەلەمكەشلەر ،
قەشقەر قىزى ھەققىدە قىسسە .
ئوقۇپ كۆرسەم ئۇنىڭ بەرىدىن —
ئاڭلىنىدۇ غەم بىلەن غۇسسە .
تۈگىمەيتۇ بۇ ئۇزۇن تارىخ ،
قان - ياش بىلەن شۇنچىلا پۈتسە .
ئەمدى نۆۋەت ماڭا يېتىپتۇ ،
قوشار بولدۇم يېڭى بىر ھەسسە .
ياش قەشقەرنى كۆرەر ئەۋلادلار ،
بۇ ئۆمۈرنىڭ پۇرسىتى يەتسە .

بۇ ئاجايىپ ۋەقەلەرنى مەن ئۇزاقتىن بۇيان يادىمدا ساقلاپ
ۋە رەتلەپ كەلگەندىم . يېزىشنى بولسا ئاساسەن 1977 - يىلى
شىخونىڭ خاڭگۇڭ دېگەن يېرىدە ، ئەترەتتە قوي بېقىۋاتقان چاغ-
لىرىمدا باشلىدىم ۋە بىرىنچى قىسمىنىڭ دەسلەپكى ئورگىنالىدا
يېزىلغان ۋە ھازىرمۇ ئەسلەپ ئۆتۈشكە ئەرزىيدىغان تۆۋەندىكى
ئابراستىن مۇقەددىمە ئورنىدا پايدىلىنىشنى ئوشۇق كۆرمەيمەن .
ئەي قىز ، سېنىڭ ئاجايىپ سەرگۈزەشتىلىرىڭ ، قان - ياش-
لاردىن تۆرەلگەن قىسسەڭ سەھىپىلەردىن ئورۇن ئالماي كۆمۈ-
لۈپ قالسا تارىخقا ئۇۋال بولىدىغۇ !!! مەن ئۇنى : مانا يازمەن ،
ئەنە يازمەن دەپ يۈرۈپ ، يىگىتلىك يىللىرىمنىڭ بىرمۇنچە پۇر-
سەتلىرىنى سەۋەبلەر باياۋىنىغا كەتكۈزدۈم ، ۋەھالەنكى ، ئەمدى-
لىكتە قەلەم بىلەن خوشلىشىپ ، كەتمەن بىلەن دوستلىشىپ ،

نادامەت دەشتلىرىدە يانتاققا يالاڭ ئاياغ دەسسەپ يۈرگەن چاغلاردا -
رىمدىمۇ سېنىڭ نالە - زارىڭ ، ئاھۇ پەريادىڭ قۇلىقىم تۇۋىدىن
زادى كەتمەي مېنى يېزىشقا ھامان قىستاپ ، كۆڭلۈمگە ھېچ ئارام
بەرمىگەچ قەلەمنى يەنە ئالدىم . ئەمدى ھەرقانداق قىيىنچىلىق -
لار — ئۆيىدىكىلەرنىڭ : بولدىلا ، قەغەز - قەلەمنىڭ دەردى -
بالاسىنى ئاز تارتىمىدۇققۇ ، دەپ ئەنسىرەشلىرى ياكى چىراغنىڭ
يېغى تۈگىدى ، پۇل يوق ، توخۇلارمۇ تۇغمايۋاتىدۇ ، ماڭىزىندىمۇ
كىرىس تۈگەپ قاپتۇ ... دەپ ۋاپاسلىرى ۋە ياكى كۈندۈزلىرى
ۋاقىتنىڭ يوقلۇقى ، كېچىسى مەجلىسلەرنىڭ كۆپلۈكى قاتارلىق
سەۋەبلەرمۇ ماڭا پۇتلىكاشاڭ بولالمايدۇ . مەن ئەمدى بۇ يولۇمنى
كېچىلەپ بولسىمۇ بېسىپ مەنزىلىمگە يەتمىگۈچە ئىشىمنى ھەر -
گىز ۋە ھەرگىز توختاتمايمەن .

دېمەك ، مېنىڭ مۇشۇنداق شارائىتىم ۋە پۇرسەتكە موھتاج -
لىقىمنى بىلگەن ھۆرمەتلىك جامائەت قىسسەمدە سەۋەنلەر سېزىل -
سە ئەلۋەتتە ئەپۇ ئېتەر . ئەمدى قۇرۇق گەپنى قويۇپ قىسسەمنى
باشلاي :

بىرىنچى باب

بۇ قىسسە مۇشۇ يەردىن باشلىنىدۇ

1

ھېيتگاھ مۇنارسىگە جان كىردى . ئەرەب مەزىن بامدانقا ئەزان توۋلىدى . ئەرەبىنىڭ ئاڭلىغۇچىنى يىغلاشقۇدەك مۇڭ ئاۋازى بىلەن غەپلەت ئۇيقۇسىغا غەرق بولغان شەھەر قوينىنى ئارىلاپ يىراق - يىراقلارغا كېتەتتى . خورازلار بەس - بەستە قىچقىراتتى . قەيەردىدۇر يەر ئاستىدىن ئاڭلىنىۋاتقاندەك خىرىلداپ ھاۋا - شىغان ئىت ئاۋازى كېلەتتى . رەستە تەرەپتىكى ناۋايخانىدىن بولسا ، ئەگلەك ئاۋازىغا تەڭكەش قىلىنغان يىگىتنىڭ مۇڭلۇق ناخشا ساداسى ئاڭلىناتتى . ئاسمان باغرىدا بولسا ، قاپقارا بۇلۇت تۈر - كۈملىرى لەيلەپ يۈرەتتى . قەيەردىدۇر بىر كىشىنىڭ يۆتىلىپ ، قاقىرىپ تاھارەت ئېلىۋاتقان شەپىسى كېلەتتى .

سۈبھى سۈزۈلۈپ تاڭمۇ يورۇشقا باشلىدى . توپ - توپ قاغىلار قاقىلىدىشىپ ھەريان ئۇچماقتا ، قۇشقاچلارمۇ چۇرۇقلاشماقتا ئىدى . كوچا - كويدىكى ۋە ھېيتگاھ جامەسىنىڭ كەڭ سەينالىق ھويلىسىدىكى دەل - دەرەخلەر بولسا ، ئاخشامدىن بېرى ياغقان يامغۇردا ئېغىرلاشقان شاخلىرىنى ئېگىپ گويىكى قەشقەر - نىڭ قايغۇلۇق كۈنلىرىگە سۈكۈت ساقلاۋاتقاندەك مۇڭلىنىپ تۇراتتى . ئەتراپتىكى كوچىلاردىن بىر - ئىككىلەپ كېلىۋاتقان كىشىلەر بۇ سۈكۈتلۈك كۈنلەرگە مەرسىيە ئوقۇۋاتقاندەك دۇ -

رۇت ، ئىستىغپارلار ئېيتىپ ، ئېگىز پەشتاقلاردىن ئۆرلەپ مەس-
چىت مەنزىلىدىن غايىب بولماقتا ئىدى .
مانا ، جامائەتمۇ نامازدىن ياندى . تۈرلۈك - تۈمەن ھۆپىگەر-
لەر ئېشەك ، ئۇلاغلىرىغا سۈكەن ، سېۋەتلىرىنى ئارتقان ؛ ئات -
كالا ھارۋىلىرىغا نەرسە - كېرەكلەر باسقان ، تەۋەڭلىرىنى يانپاش-
لىرىغا ئاسقان ياكى باشلىرىدا كۆتۈرگەن ناۋايىلار بىلەن دېھقان ،
باققال ۋە باشقىلار ؛ قول ، قولىقلىرىدا سۈت ، قايماق ، توخۇ ،
تۇخۇم كۆتۈرگەن ياش - قېرى ، ئەر - ئاياللار تەرەپ - تەرەپلەر-
دىن كېلىپ ھېيتگاھ مەيدانىغا جان كىرگۈزمەكتە ئىدى . ھۆپە-
گەرلەرنىڭ خېرىدار قىچقىرىپ تۇۋلاشلىرى ، ئاشپەز - ناۋايىلار-
نىڭ مانتا ساناشلىرى ، نانلىرىنى ماختاشلىرىمۇ بىر سەنئەت
ئىدى .

مانا ، سۈت ، قايماقچىلار قوشۇنىنىڭ ئاخىرقى بىر ئەزاسى ،
ئۈستى - ئۈستىگە دەستىلەنگەن قاچىلىرىنى ساڭگىلىتىپ كە-
چىككەن بىر قىزمۇ تەرلەپ - تەپچىرەپ يېتىپ كەلدى .
— گۈلقىز... ھوي گۈلقىز... مەيەرگە كېلىڭ ، مەيەرگە .
چاقىرغۇچى نۆكچە بوي ، ناۋات رەڭ ئۆڭلۈك ، قاڭشارلىق
بىر چوكان ئىدى . گۈلقىز ئۇنىڭ يېنىغا كەلدى . ئۇ قولىدىكىلە-
رىنى قويا - قويمايلا قاپقارا چوقۇر بىر خوتۇن كۈتۈلدىغىلى
تۇردى . گۈلقىز خىجىللىقتا تېڭىرقاپ قېلىۋىدى ، ھېلىقى
چوكان :

— مەيەرگە قويۇڭ ، قويۇۋېرىڭ ، — ئۇ سەل نېرى سۈرۈل-
دى ۋە — بازارنى ھېچكىم سېتىۋالمىغان ، — دېگەننى قوشۇپ
قويدى .

گۈلقىز نەرسىلىرىنى قىستاڭغا جايلاشتۇرغاندىن كېيىن ھا-
ۋا رەڭ ئەتەس كۆڭلىكىنىڭ يېڭى بىلەن ئۆزىنى يەلپۈشكە باشلى-
دى . چوكان يەنە :

— ھەمرا ئاچام كىرمەي سىز كىرىپسىزغۇ ؟ — دەپ

سۈرىدى .

— ئانامنىڭ مېجەزى بولمىغاچ كىرەلمىدى ، مەنمۇ كىرمەي دېۋىدىم ، ماۋۇ نەرسىلەر بۇزۇلۇپ قالمىسۇن دېدىم .

— قاچان ئاغرىپ قالدى ؟ ... ئۈلۈشكۈن ساق ئىدىغۇ ؟

— تۈنۈگۈن چۈشتىن كېيىن ؛ ئىسسىق ئۆتۈپ كەتكەن ئوخشايدۇ .

— ھازىر قانداقراق ؟

— خېلى ياخشى . ئاشام قارىئۇرۇك سېلىپ شوۋىگۈرۈچ ئېتىپ بېرىۋىدۇق ، ئۇنىڭ ئالدىدا كۆك يۇمىغاقسۈتنى سىقىپ ئىچۈرۈۋىدۇق ، ئىسسىتمىسى خېلى ياندى .

— خۇدايىم بۇيرۇسا ياناشىمدا يوقلاپ ئۆتمەن ، بولمىسا ئاشاملىققا ، بىللە چىقىپ كېتەرمىز .

— پاتەم ئاچامنى ... ئاشاملىققا دېگىنىنى ... مەن ماۋۇ نەرسىلەرنى تۈگەتسەملا چىقىپ كېتىمەن ، ئانام ئاغرىق ياتسا ... — ھە راست ، ماقۇل ، شۇنداق قىلىڭ ، قېنى ، خۇمرىلار-نىڭ ئاغزىنى ئېچىپ قويۇڭ .

خۇمرىلارنىڭ ئاغزىنى ئېچىشقا پاتەمخانىم ياردەملىشىشكە باشلىدى .

سودىلار قىزماقتا ، گۈللىرى ئەتراپقا زوقمەنلىك بىلەن قارد-ماقتا ئىدى . بۇلۇتلار باغرىدا ئۇچۇۋاتقان توپ - توپ كەپتەرلەرنى بىر جۈپ لاچىن ئۇيان - بۇيان سۈرۈپ يۈرمەكتە ؛ كىشىلەر بولسا چۇرقىرىشىپ تاماشا كۆرمەكتە ؛ كەپتەرلەرنىڭ غۇڭ قاپاق ، سۆزگەنلىرىمۇ بارغانسېرى كۈچلۈك ئىسقىرتىپ قەشقەر ئاسمى-نىنىمۇ تاماشا بازىرىغا ئايلاندۇرماقتا ئىدى . گۈللىرىمۇ ئاغزى ئېچىلغان ئاشۇ بۇلۇتلار باغرىدىكى ئويۇن - تاماشىغا ھەيرانلىقتا قاراپ قالغانىدى .

كۈن كۆتۈرۈلمەكتە ئىدى . ئادەملەر كۆپەيمەكتە ، يەر ۋە ئاسماندىكى تاماشىنى ھەممە كىشى قىزىقىپ كۆرمەكتە ، سودا -

سېتىقلارمۇ قىزماقتا ئىدى . شۇ ئەسنادا شۇ يەرگە پەيدا بولغان بىر ھەربىي ئەمەلدارغا يانداش ماڭغان ئۇيغۇر ئايال گۈلنى كۆرسىتىپ لىپىدە كۆز ئىشارىتى قىلىۋىدى ، ئەمەلدار ئاستا توختاپ قالدى . ئايال بولسا ، ئۇيان - بۇيان قاراپ توپنى ئارىلاپ ماڭدى . ھەربىي ئىسكەتسىز سالپاڭ قۇلاق گەلەپى شىمىنىڭ دوۋسۇنى ئۈستىدىكى يانچۇقىغا قوللىرىنى تىقىپ ، خۇددى ئەر - كەك غازدەك بويىنى ئېگىپ غەلىتە بىر ھالەتتە تۇراتتى . پېشا - نىسىدىكى ھەرە چىشلىق ھەربىي بەلگىلىرى كىشىگە بەئەينى يىلاننىڭ چىشىدەك كۆرۈنەتتى . ئۇنىڭ چاپاق قايناپ تۇرغان خۇنۇك كۆزلىرى ، خۇنىسىز ياغاچ يۈزىگە تولىمۇ ماس كېلەتتى . ئۇ ، ئۇزۇن ۋە ئۇچلۇق ئۆسكەن چىمچىلاق قوللىنىڭ تىرىقى بىلەن تۈكلۈك بۇرنىنىڭ قاقچىلىرىنى كولاپ تۇراتتى . ھېلىقى ئايال بولسا ، ئۇنى - بۇنى كۆرگەن بولۇپ ئاخىرىدا گۈلنىڭ ئۇدۇلىغا كەلدى - دە ، كۈلۈمسىرەپ :

— ھەي قىز... سىزمۇ كىرگەنكەنسىزغۇ؟... مەن سىزنى كىرمىگەن چېغى... دەپ سۈت - قايماقنى بۆلەك يەردىن ئالغىلى تاس - تاماس قاپتىمەن ، — دېدى .

— ھېلىراق كىردى... — دېگەننى قوشۇپ قويدى پاتەمخان . — بۇ قىزنىڭ قايىمىقى قويۇق ، بەك بەلەن ، بۇ قىز بىلەن بىز خېلىدىن بۇيان چۆپقەت ، ھە... ھە... ھە... ھە ، — ئايال يالغان چىشىنى پارقىرىتىپ كۈلەتتى .

شۇ ئەسنادا بىر كىشى گۈلنىڭ قايماق ئالماقچى بولۇۋە - دى ، ھېلىقى «چۆپقەت» خوتۇن نارازىلىق جاكارلاپ : — بۇ قىزنىڭ سۈت - قايىمىقىنىڭ ھەممىسىنى مەن ئالىمەن دەۋاتسام ، — دەپ سۆرۈن چىرايىنى تېخىمۇ سۇسلاشتۇرۇپ كۆ - تۈلدى .

— سىلىمۇ ئالسىلا ، خېنىم ، بىزمۇ ئالايلى ، — دېدى كەكە ساقال ئۇ كىشى .